

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту
Кафедра управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Державна система цивільного захисту

циклу обов'язкової професійної підготовки за освітньо- професійною програмою «Пожежна безпека» підготовки магістра у галузі знань 26. «Цивільна безпека» за спеціальністю 261. « Пожежна безпека».

Рекомендовано кафедрою Управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту на 2023 й - 2024 й навчальний рік.

Протокол від «__» _____ 20__ року
№ _____

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни «Державна система цивільного захисту»

2023 рік

Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Державна система цивільного захисту» спрямовані на реалізацію завдань з захисту населення, територій та об'єктів господарювання від пожеж, небезпечних подій і надзвичайних ситуацій, здійснення функцій з запровадження заходів з підвищення рівня пожежної і техногенної безпеки на відповідних територіях в рамках функціонування органів і підрозділів служби цивільного захисту, діяльність яких спрямована на запобігання та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій, проведення аварійно – рятувальних робіт, попередження та гасіння пожеж .

Даний курс дозволяє здобувачам зрозуміти склад системи цивільного захисту України та складову системи забезпечення пожежної безпеки, завдання, функції та повноваження її органів управління, механізми, способи та форми реалізації завдань у сфері цивільного захисту, пожежної безпеки, роль і місце у цьому процесі ДСНС України.

1. Інформація про викладача

Загальна інформація	Кулешов Микола Миколайович, доцент кафедри управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту факультету цивільного захисту, кандидат технічних наук
Контактна інформація	м. Харків, вул. Баварська, 7, викладацька кафедри №120.
E-mail	E-mail Niknikkul@ukr.net
Наукові інтереси	Цивільний захист; пожежна безпека; кадрова політика
Професійні здібності	Професійні знання і великий досвід практичної роботи в органах управління та підрозділах пожежної охорони і цивільного захисту а також педагогічної роботи, у тому числі на керівних посадах. Досвід керівництва пожежно – рятувальними підрозділами з гасіння пожеж та ліквідації наслідків НС техногенного характеру.
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Репозиторій НУЦЗУ http://cz.nuczu.edu.ua/images/myfolder/KAF_upravlenia/silabus_2022/MCZ/MNTR-CZ-O-D.pdf

2. Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>). Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щочетверга з 16.00 до 17.00 в кабінеті № 901. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

3. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна вивчається з **метою** формування у здобувачів теоретичних знань з питань реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, як складової системи цивільного захисту, державного регулювання процесів пов'язаних з реалізацією завдань і заходів по захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій і пожеж, а також набуття практичних навичок для рішення організаційних задач органами і підрозділами ДСНС України в рамках функціонування державної системи цивільного захисту.

4. Завдання навчальної дисципліни

Після вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні набути та отримати:

знання:

- законодавства України у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки
- стратегії державної політики у сфері цивільного захисту та забезпечення пожежної безпеки;
- структури єдиної державної системи цивільного захисту та склад її органів управління;
- повноважень та функцій суб'єктів забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки;
- організації управління, взаємодії та координації дій між центральними і місцевими органами виконавчої влади під час виникнення НС;
- складу, завдань та структури сил цивільного захисту;
- порядку організації функціонування органів управління ЦЗ, аварійних рятувальних служб та підрозділів територіальної підсистеми ЄДСЦЗ та її ланок;
- змісту заходів щодо запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій природного, техногенного характеру, пожеж та організацію їх планування;
- складу та порядку реалізації заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж;

- порядку формування і використання резервів матеріальних і фінансових ресурсів для потреб цивільного захисту;

- особливостей адміністративно-правової діяльності органів і підрозділів служби цивільного захисту.

уміння:

- на основі аналізу і прогнозування розробляти організаційні і практичні заходи щодо попередження і ліквідації різноманітних НС та пожеж;

- приймати типові рішення з організації діяльності апаратів і підрозділів ДСНС, на рівні району і міста, під час функціонування їх у відповідних режимах;

- організовувати роботу з координації і взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та підрозділами і аварійно-рятувальними службами відповідних органів виконавчої влади під час виникнення НС та складних пожеж;

- визначити проблеми цивільного захисту і шляхи їх вирішення;

- організовувати роботу з реалізації заходів з захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж;

- володіти механізмом реалізації норм законодавчого права у сфері цивільного захисту;

- оцінювати ефективність діяльності органів управління та сил цивільного захисту;

- здійснювати розподіл функцій, завдань і повноважень відповідно до призначення організаційної структури ДСНС;

- аналізувати дії під час виникнення надзвичайних ситуацій;

- визначати види аварійно-рятувальних формувань і порядок організації їх діяльності;

- визначати склад сил і засобів з ліквідації окремих видів надзвичайних ситуацій та пожеж;

- розробляти режимні заходи;

- розробляти плани реагування за видами надзвичайних ситуацій та плани взаємодії.

комунікацію: спроможність до ділового спілкування, як процесу взаємодії в спілкуванні, з суб'єктами забезпечення цивільного захисту з метою обміну інформацією для досягнення певного результату з питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма навчання заочна (дистанційна)
Статус дисципліни <i>обов'язкова професійна</i>	
Рік підготовки	2023 - 2024
Семестр	2
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3
- кількість модулів	1
- загальна кількість годин	90
- лекції (годин)	6
- практичні заняття (годин)	2
- семінарські заняття (годин)	-
- лабораторні заняття (годин)	-
- курсовий проект (робота) (годин)	-
- інші види занять (годин)	
- самостійна робота (годин)	82
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	
- підсумковий контроль (диференційний залік, екзамен)	екзамен

6. Передумови для вивчення дисципліни

Навчання за даною програмою проводиться після вивчення або в період паралельного вивчення здобувачами дисциплін «Управління пожежогасінням», «Пожежна профілактика у населених пунктах», «Управління силами та засобами у надзвичайних ситуаціях».

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Пожежна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Розробляти і реалізовувати проекти у сфері пожежної безпеки з урахуванням цілей, обмежень, а також технічних, соціальних, економічних, правових і етичних аспектів.	ПРН 02.
Оцінювати рівень небезпеки під час виникнення пожежі та можливості пожежнорятувальних підрозділів.	ПРН 13.
Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші вікові, гендерні та (або) культурні відмінності.	ПРН 18.
Знати склад системи цивільного захисту та інтегрованої у сферу цивільного захисту системи забезпечення пожежної безпеки; завдання, функції та повноваження їх органів управління та підрозділів.	ФРН 23.
Знати зміст та порядок реалізації заходів цивільного захисту	ФРН 24.
Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Володіти знаннями та навичками з аналізу та оцінки стану управляючої системи.	ДРН 1.
Застосовувати на практиці знання щодо державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, особливостей побудови системи цивільного захисту та складової забезпечення пожежної безпеки, складу та структури її органів управління і сил, механізмів та способів реалізації завдань у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, специфіки діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки в рамках повноважень визначених законодавством України	ДРН 2.
Знати механізми та способи реалізації завдань у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки	ДРН 3.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
--	---------------

Здатність до аналізу і синтезу норм законодавства з питань пожежної безпеки та участі у розробленні нормативно-правових актів та нормативних документів з питань пожежної безпеки.	ПК 08.
Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців та нефахівців.	ПК 21.
Здатність реалізовувати завдання державної системи цивільного захисту та системи забезпечення пожежної безпеки відповідно до напрямів професійної діяльності на місцевому рівні у складі місцевих ланок територіальних підсистем.	ФК 25..
Здатність до створення і реалізації інноваційних продуктів і заходів у сфері професійної діяльності	ПК 5.
Очікувані компетентності з дисципліни	ДК
Здатність реалізовувати професійні функції та обов'язки відповідно до напрямів службової діяльності на місцевому рівні у складі органів і підрозділів служби цивільного захисту.	ДК 1.
Здатність до реалізації механізмів з регулювання діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки за допомогою управлінських впливів на процеси які відбуваються у зазначених сферах.	ДК 2.

8. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль 1. Державна система захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій та пожеж

Тема 1.1. Історія цивільного захисту та сучасна державна політика у сфері цивільного захисту

1.1.1 Історичні етапи утворення та розвитку системи цивільного захисту (цивільної оборони) України.

1.1.2 Зміст нормативно – правової та законодавчої бази цивільного захисту на відповідних етапах його розвитку.

1.1.3 Особливості системи управління цивільним захистом (обороною) в окремі історичні періоди. Стратегія та зміст державної політика у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки на сучасному етапі.

1.1.4 Мета, принципи і завдання цивільного захисту. Суб'єкти забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки.

Тема 1.2. Склад та структура єдиної державної системою цивільного захисту і її органів управління

1.2.1 Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС. Загальні підходи до побудови структури єдиної системи цивільного захисту.

1.2.2 Структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДСЦЗ), характеристика її підсистеми та ланок. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності. Складові система забезпечення пожежної безпеки в загальній структурі ЄДСЦЗ.

1.2.3 Склад та характеристика постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту. Особливості та порядок взаємовідносин між органами управління ЄДСЦЗ під час реалізації функцій з забезпечення цивільного захисту.

Тема 1.3. Повноваження органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, пожежної безпеки та обов'язки суб'єктів господарювання

1.3.1 Повноваження КМ України , центральних і місцевих органів виконавчої влади , органів місцевого самоврядування сфері цивільного захисту, пожежної безпеки як постійних органів управління.

1.3.2.Порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства. Обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту

Тема 1.4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки

1.4.1 Повноваження та функції ДСНС України у сфері цивільного захисту. Склад, завдання, структура, сучасний стан.

1.4.2 Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації завдань цивільного захисту та пожежної безпеки.

Тема 1.5. Режими функціонування ЄДСЦЗ та особливості їх введення

1.5.1 Порядок встановлення (введення) режимів функціонування ЄДСЦЗ та організація діяльності в режимах підвищеної готовності та НС служби цивільного захисту.

1.5.2 Особливості діяльності підрозділів служби цивільного захисту при встановленні режимів надзвичайного та воєнного стану, сили і засоби які забезпечують виконання завдань ЦЗ, порядок забезпечення правового режиму.

1.5.3 Заходи які реалізуються функціональними і територіальними підсистемами ЄДСЦЗ.

Тема 1.6. Організація захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж.

1.6.1. Склад та характеристика заходів цивільного захисту з оповіщення та інформування населення, укриття у захисних спорудах, евакуації, інженерного захисту територій, радіаційного, хімічного, медичного і біологічного захисту.

1.6.2 Суб'єкти забезпечення виконання заходів. Досвід закордонних країн.

Тема 1.7. Сили і засоби функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту

1.7.1 Види, класифікація аварійно – рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань.

1.7.2 Порядок їх створення, завдання і організація діяльності. Оперативно – рятувальна служба цивільного захисту ДСНС України як основа сил ЦЗ, склад, характеристика, зони відповідальності.

1.7.3 Порядок залучення до виконання завдань за призначенням.

Тема 1.8. Взаємодія функціональних і територіальних підсистем ЄДСЦЗ та координація їх діяльності

1.8.1 Умови успішного функціонування системи, засади взаємодії. Види та порядок забезпечення дій суб'єктів реагування на НС.

1.8.2. Роль і місце координуючих органів управління в рішення завдань цивільного захисту. Організація роботи комісій з техногенно – екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій .

Тема 1.9. Планування роботи Єдиної державної системи цивільного захисту

1.9.1. Основні плануючі документи з питань цивільного захисту.

1.9.2. Організація планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

1.9.3 Структура та зміст планів основних заходів цивільного захисту на рік та планів реагування на надзвичайні ситуації.

Тема 1.10. Фінансове і матеріально-технічне забезпечення сфери цивільного захисту і сил реагування на НС.

1.10.1. Особливості фінансування заходів цивільного захисту. Джерела фінансування, нормативно-правова база.

1.10.2. Порядок утворення державного матеріального резерву та його використання.

1.10.3. Порядок утворення та склад матеріального резерву для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

9. Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять:

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	модульна контрольна робота
2- й семестр						
Модуль 1. Державна система захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій						
Тема 1.1. . Історія цивільного захисту та сучасна державна політика у сфері цивільного захисту	9	-		-	9	-
Тема 1.2. Склад та структура єдиної державної системою цивільного захисту і її органів управління	9	1	-	-	8	-
Тема 1.3. Повноваження органів	9	1	-	-	8	-

виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту, пожежної безпеки та обов'язки суб'єктів господарювання						
Тема 1.4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій як центральний орган виконавчої влади з реалізації державної політики у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки	9	1	-	-	8	-
Тема 1.5 Режими функціонування ЕДСЦЗ та особливості їх введення	9	-	-	-	9	
Тема 1.6. Організація захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж	10	1	-	-	9	-

Тема 1.7. Сили і засоби функціональних і територіальних підсистем ЄДСЦЗ, порядок утворення та організація діяльності	9	1	-	-	8	-
Тема 1.8. Взаємодія функціональних і територіальних підсистем ЄДСЦЗ та координація їх діяльності	9	1	-	-	8	-
Тема 1.9. Планування роботи Єдиної державної системи цивільного захисту	10	-	2	-	8	-
Тема 1.10. Фінансове і матеріально-технічне забезпечення сфери цивільного захисту і сил реагування на НС.	7	-	-	-	7	
Разом за модулем 1	90	6	2/0	-	82	-

10. Орієнтовна загальна тематика індивідуальних завдань на контрольні роботи

1. Історичні етапи утворення та розвитку системи цивільного захисту та системи забезпечення пожежної безпеки України.
2. Зміст нормативно – правової та законодавчої бази цивільного захисту на відповідних етапах його розвитку. Аналіз та оцінка.
4. Аналіз змісту повноважень суб'єктів забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки регіонального та місцевого рівнів.
5. Склад сил цивільного захисту, класифікація, порядок утворення, завдання, організація діяльності.
6. Роль і місце ДСНС України та її територіальних органів управління в реалізації державної політики у сфері пожежної безпеки та цивільного захисту.
7. Особливості та порядок взаємовідносин між органами управління ЄДСЦЗ під час реалізації функцій з забезпечення цивільного захисту (координація, взаємодія, забезпечення дій).
8. Правове регулювання діяльності місцевих органів влади і органів місцевого самоврядування щодо питань цивільного захисту та пожежної безпеки. Аналіз змісту нормативно – правових актів з зазначеного питання.
9. Загальні підходи до планування як функції управління. Стадії планування, організація планування заходів із запобігання і реагування на НС. Розробка проекту плану реагування на НС.
10. Організація захисту населення і територій України від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.
11. Заходи цивільного захисту, зміст, порядок та механізми їх реалізації.
12. Перспективи розвитку систем забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки, шляхи вирішення проблемних питань.

11. Форми та методи навчання та викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:**

- ФО3. Перевірка самостійних контрольних робіт;
- ФО4. Захист контрольних робіт;
- ФО5. Тестування;
- ФО7. Підсумковий контроль.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: МН1. словесні методи навчання (лекції, пояснення, бесіди); МН3. наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація); МН2. практичні методи навчання (практична робота);

- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний, індуктивний, дедуктивний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих хто навчається: проблемний виклад; частково пошуковий;
- інноваційні методи навчання : МН4. робота з навчально –методичною літературою та законодавчою базою у сфері цивільного захисту;
- МН5. самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспити, диф. , контрольні роботи, виконання практичних завдань.

Оцінювання рівня освітніх досягнень здобувачів за освітніми компонентами, здійснюється за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України з переведенням в оцінку за рейтинговою шкалою - ЄКТС та в 4-бальну шкалу.

Таблиця відповідності результатів оцінювання знань з навчальної дисципліни за різними шкалами

За 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України	За рейтинговою шкалою (ЄКТС)	За 4-бальною шкалою
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре
65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно
0–34	F	

13. Критерії оцінювання

Форми поточного та підсумкового контролю - заочна форма навчання

Поточний контроль проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань, контрольних модульних робіт.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену.

Розподіл та накопичення балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є екзамен:

Порядок накопичування навчальних балів за 100-бальною шкалою за 2-й семестр

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Сумарна максимальна кількість балів
ІІ. Поточний контроль				
модуль № 1	Лекції	3	0	0
	Практичні заняття	1	0	10
	За результатом Контр. роботи	-	40	40
	За результатом модульної роботи		-	-
Разом за модуль				50
Разом за поточний контроль				50
ІІ. Індивідуальне завдання (науково – дослідне)				0
ІІІ. Екзамен				50
Разом за всі види навчальної роботи				100

Поточний контроль.

Поточний контроль за виконання практичного завдання оцінюється в діапазоні від 0 до 10 балів: 10 балів – практична робота здобувачем виконана

в повному обсязі; 9 балів – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки; 8 балів – робота виконана майже на 90% від загального обсягу; 7 балів – обсяг виконаних завдань становить від 80% до 89% від загального обсягу; 6 балів – здобувач виконав роботу лише від 70% до 79% від загального обсягу; 5 балів – обсяг виконаної роботи становить від 50% до 69% від загального обсягу; 4 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу; 3 бали – складає від 20% до 39% від загального обсягу; 2 бали – обсяг виконаного завдання складає від 10% до 19% від загального обсягу; 1 бал – в цілому обсяг виконаного завдання складає менше 10% від загального обсягу; 0 балів – практичне завдання здобувачем не виконане.

Контрольні семестрові роботи за підсумком їх захисту (співбесіди) оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів: 40 балів – контрольна робота виконана в повному обсязі, здобувач повністю володіє навчальним матеріалом за темою завдання; 30 балів – робота виконана в обсязі до 90%, але допущені незначні помилки, здобувач володіє навчальним матеріалом; 20 балів – робота виконана в обсязі до 70% від загального обсягу, здобувач на достатнім рівні розуміє зміст навчального матеріалу але має деякі труднощі в поясненні окремих частин роботи; 10 балів – обсяг виконаних завдань по роботі становить 50% від загального обсягу, здобувач припускає помилки у відповіді на питання за темою роботи; 0 балів – здобувач виконав роботу менше ніж на 50% від загального обсягу.

Викладачем оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння встановлювати міжпредметні та внутрішньопредметні зв'язки, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у другому семестрі у формі **екзамену**.

Критерії оцінювання знань здобувачів на екзамені:

Кожен екзаменаційний білет складається з двох завдань (питань). Відповіді повинні обґрунтовуватись з посиланням на існуючу нормативно – правову базу, практику діяльності суб'єктів забезпечення цивільного захисту та максимально повно розкривати зміст питань.

Знання оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів): 50 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом за питаннями білету, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного та практичного питання, правильно розв’язав усі задачі з повним дотриманням вимог до виконання; 45 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного та практичного питання. При наданні відповіді на питання білету не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки; 40 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки при виконанні теоретичного і практичного завдання, надає відповіді на додаткові питання; 30 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкриті зміст теоретичних питань та практичного завдання білету, допускаючи при цьому суттєві неточності, надає позитивні відповіді на додаткові питання; 20 балів – володіє теоретичним і практичним навчальним матеріалом одного з питань білету, з іншого відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки; 0 балів – не володіє навчальним матеріалом по жодному питанню та не в змозі його викласти та виконати, не розуміє змісту теоретичного питання та практичних завдань.

14. Перелік теоретичних питань для підготовки до екзамену:

1. Загальна характеристика законодавчого забезпечення цивільного захисту. Мета, принципи і завдання цивільного захисту. Суб’єкти забезпечення цивільного захисту та пожежної безпеки.
2. Єдина державна система цивільного захисту як механізм реалізації завдань з захисту населення і території від НС та пожеж. Загальні підходи до побудови структури єдиної системи цивільного захисту.
3. Структура Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄСЦЗ), характеристика її підсистеми та ланок протипожежна складова підсистем та ланок ЄДСЦЗ. Порядок створення підсистем та організація їх діяльності.
4. Склад та характеристика постійних, координаційних та повсякденних органів управління системи цивільного захисту.
5. Повноваження центральних і місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки. Порядок реалізації повноважень відповідно до діючого законодавства.
6. Повноваження та функції ДСНС України у сфері цивільного захисту. Склад, завдання, структура, сучасний стан.

7. Структура та зміст завдань і функцій територіальних органів управління ДСНС України з реалізації завдань з забезпечення пожежної безпеки та цивільного захисту.

8. Зміст завдань і обов'язків з забезпечення пожежної безпеки та цивільного захисту суб'єктів господарювання .

9. Організація забезпечення виконання заходів у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки.

10. Склад, завдання, повноваження та організація діяльності комісії з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій державного, регіонального, та місцевого рівнів.

11. Порядок встановлення (введення) режимів функціонування ЄДСЦЗ та організація діяльності в режимах підвищеної готовності та НС служби цивільного захисту.

12. Види, класифікація аварійно – рятувальних служб, спеціалізованих служб цивільного захисту, формувань цивільного захисту, добровільних формувань. Порядок їх створення, завдання і організація діяльності.

13. Загальна характеристика оперативно рятувальної служби, її структура, органи управління і завдання.

14. Склад та характеристика підрозділів оперативно – рятувальної служби центрального і територіального підпорядкування. Зони відповідальності та порядок залучення до виконання завдань за призначенням.

15. Взаємодія: теорія і практика взаємодії, умови успішного функціонування системи, засади взаємодії.

6. Види та порядок забезпечення дій суб'єктів реагування на НС та пожежі.

16. Склад та структура органів управління під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій місцевого та регіонального рівнів.

17. Основні плануючі документи з питань цивільного захисту. Організація планування заходів цивільного захисту на Державному, регіональному і місцевому рівнях.

18. Структура та зміст планів основних заходів цивільного захисту на рік.

19. Структура окремих планів реагування на НС та зміст розділів планів. Порядок погодження та затвердження планів і їх відпрацювання.

20. Організація захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та пожеж. Склад та характеристика заходів цивільного захисту з оповіщення та інформування населення, укриття у захисних спорудах, евакуації, інженерного захисту територій, радіаційного, хімічного, медичного і біологічного захисту. Пожежна складова заходів.

15. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне та своєчасне виконання контрольних завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни. Здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються.
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувачі вищої освіти мають право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік балів.
5. При виконанні контрольних індивідуальних завдань до захисту допускаються роботи (реферати), які містять не менше 50% оригінального тексту перевірки на плагіат.
6. Здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись політики доброчесності під час виконання самостійної або індивідуальної роботи.

16. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

Базова:

1. Кулешов М.М., Садковий В.П., Тютюник В.В. «Державна система цивільного захисту». Навчальний посібник. НУЦЗ України 2020 р.
2. Кулешов М.М., Одарюк П.В. Вдосконалення надійності функціонування системи цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2006. Вип.3. С.107–111.
3. Кулешов М.М. Організація взаємодії під час виконання завдань з цивільного захисту. Зб. наук. праць Проблеми надзвичайних ситуацій. 2007. Вип.5. С.119–125.
4. Кулешов М.М. Удосконалення системи взаємодії під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Проблеми цивільного захисту: Наукова збірка. м. Київ, 2008 р. С.103–108.

5. Кулешов М.М. Щодо оцінки ефективності діяльності органів управління та підрозділів оперативно - рятувальної служби МНС України. Проблеми надзвичайних ситуацій: Зб. наук. праць. 2011. Вип.14. С. 105–112.
6. Кулешов М.М., Болотських М.М. Питання щодо структурного розподілу функцій і повноважень між органами управління територіальними підсистемами єдиної державної системи цивільного захисту. Проблеми надзвичайних ситуацій: Зб. наук. праць. 2013. Вип.18. С. 83–90.
7. Кулешов М.М., Росоха В.О. Сучасні виклики для державної політики у сфері цивільного захисту в Україні. Вісник НЦЗУ. Серія Державне управління 2014. Вип. 2. С. 167–175.
8. Кулешов М.М. Система реагування на надзвичайні ситуації та механізми управління. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2017. Вип.1(6) . С. 314–321.
9. Кулешов М.М. Щодо побудови та удосконалення діяльності державної системи цивільного захисту України. Вісник НУЦЗУ. Серія Державне управління 2017. Вип. 2(8) . С. 433–440.
10. Кодекс цивільного захисту України від 2.10. 2012 р. № 5403- VI м.Київ.
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264–XII. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, ст.546.
12. Про державний матеріальний резерв: Закон України від 24.01. 1997 № 51/97 ВР. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 13, ст.112.
13. Про захист людини від впливу іонізуючого випромінення: Закон України від 14.01.1998 № 15/98 ВР. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 22, ст.115.
14. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 23, ст.176.
15. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України
16. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України
17. Про правові засади здійснення наглядової діяльності: Закон України
18. Про національну безпеку України: Закон України: Закон України від 21. 06.2018 № 2469. Київ: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.

19. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій:(
Затверджено ПКМ України від 16 12.
2015р. №1052).

20. Про затвердження положення про Єдину державну систему цивільного захисту: Постанова КМУ №11 від 09. 01 .2014р.

21. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01. 2015 №18.

22. Про затвердження типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2015 № 409.

23. Про затвердження положення про спеціалізовані служби цивільного захисту Постанова Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 № 469.

24. Про порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях» (щодо визначення системи організації та основних видів і форм навчання населення способам захисту і дій в умовах надзвичайних ситуацій). Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2013р № 444.

25. Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2013 № 616

26. Про затвердження Порядку ведення обліку надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013р № 738

27. Про затвердження Порядку утворення, завдання та функції формувань цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 09.10.2013 р. № 787

28. Про затвердження Порядку проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2013 № 841

29. Про затвердження Положення про Оперативно-рятувальну службу цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Наказ МВС України від 03.07.2014 № 631

30. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015р. № 101.

31. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2017 № 733.

32. Про затвердження плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2018 № 223.

33. Про затвердження програми підвищення обороноздатності і безпеки держави в частині оснащення Державної служби з надзвичайних ситуацій сучасною аварійною технікою: Постанова КМУ від 02. 06. 2021р. № 552.

Додаткова:

1. Класифікатор НС в Україні

2. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02. 2011р. №3038-VI

3. Про формування порядку надходження та використання грошових коштів фонду для здійснення заходів по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи і соціального захисту населення: Закон України

4. «Про правовий режим воєнного стану: Закон України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250)

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України

6. Про місцеве державні адміністрації: Закон України

7. Про заходи щодо удосконалення системи Державного управління у сфері пожежної безпеки , захисту населення та територій від наслідків надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 27.01.2003 р. № 47/2003

8. Про заходи щодо вдосконалення системи державного управління у сфері подолання наслідків Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 6.06.04р. №755-04

9. Про порядок фінансування робіт із запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків: Постанова КМУ № 140 від 4.02.99р.

10. Про затвердження порядку створення і використання матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ № 775 від 30.09.2015р

11. Про затвердження Положення про державну службу медицини катастроф: Постанова КМУ № 827 від 11.07.01р.

12. «Про затвердження критеріїв утворення державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин) Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту в адміністративно-територіальних одиницях та переліку суб'єктів господарювання, де утворюються такі підрозділи (частини): Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11.2013 № 874

13. Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2014 № 120

14. «Про затвердження порядку державної реєстрації аварійно-рятувальних служб». Постанова КМУ № 273 від 7.03.01р.

15. Про ратифікацію Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення: Закон України від 16.10.1998 № 187-XIV. Київ: Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, № 48, ст.296.

16. Про національну безпеку України: Закон України: Закон України від 21. 06.2018 № 2469. Київ: Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241.

17. Про схвалення Концепції підвищення рівня хімічної безпеки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.12.2008 № 1571.

18. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333.

19. Про схвалення Концепції розвитку та технічної модернізації системи централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 43-р.

20. Щорічні плани основних заходів у сфері цивільного захисту.

Інформаційні ресурси

Кулешов М.М. Сілабус навчальної дисциплін «Державна система цивільного захисту» підготовки магістра у галузі знань 26. «Цивільна безпека» за спеціальністю 261. « Пожежна безпека». <http://cz.nuczu.edu.ua/uk/struktura-fakultetu/kafedra-upravlinnia-ta-orhanizatsii-diialnosti-u-sferi-tsyvilnoho-zakhystu>

Розробник:

Доцент кафедри Управління та організації діяльності у сфері цивільного захисту ктн, доцент

Микола КУЛЄШОВ